

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการก่อสร้างสาธารณะเป็นโครงการที่มีความสำคัญต่อสังคมไทยมาตั้งแต่ยุคการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเริ่มในปี พ.ศ. 2504 ส่งผลทำให้บทบาทของรัฐบาลไทยเปลี่ยนจากผู้ประกอบการมาเป็นผู้สนับสนุนการลงทุนของเอกชน โดยการพัฒนาโครงการพื้นฐานต่าง ๆ (infra-structures) เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

เท่าที่ผ่านมาโครงการก่อสร้างสาธารณะของไทยมักประสบปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ อาจต้องย้ายที่ตั้ง ยับยั้ง ชะลอ หรือยกเลิกโครงการไป เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเกิดความขัดแย้งในการจัดการ โดยเฉพาะการถูกต่อต้านคัดค้านจากประชาชนในพื้นที่ก่อตั้งโครงการนั้น ๆ และบางกรณีความขัดแย้งได้นำมาสู่ความรุนแรง อาทิ การก่อกบฏยึดสะพานบางปะกงของชาวมุสลิมพลวแดง ในจังหวัดระยอง จากกรณีคัดค้านการก่อสร้างศูนย์กำจัดกากอุตสาหกรรม (ม็อบยึดสะพานปิดบางปะกง, 2538, หน้า 17) การบุกยิงบ้านของแกนนำกลุ่มต่อต้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูด (ยังมีอบด้านหินกรูด ยังหาคนบงการไม่ได้, 2544, หน้า 8) การก่อกบฏประท้วงคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจากมูลฝอยและลิกไนต์ที่อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ (กากพิษชนวนจราจล, 2539, หน้า 17) นอกจากนี้ยังมีอีกหลายโครงการที่ต้องประสบกับความขัดแย้งยืดเยื้อ อย่างเช่น เชื้อนปากมูล ฝายราษีไศล โครงการวางท่อก๊าซไทย-พม่า เป็นต้น

สาเหตุที่โครงการก่อสร้างสาธารณะของไทยประสบกับปัญหาความขัดแย้งนั้น มีผลการวิจัยเสนอสาเหตุหลักไว้ 3 ประการ คือ

ประการที่หนึ่งคือ ตัวโครงการมักก่อให้เกิดช่องว่างของการพัฒนา โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างสาธารณะที่มีการดำเนินงานในระยะต้นของการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นช่วงเร่งรัดขยายโครงการพัฒนาอย่างกว้างขวางของการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ ถือว่าเป็นเงื่อนไขจำเป็นที่นำไปสู่การเกิดโครงการก่อสร้างสาธารณะอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนา การพัฒนาและการเกิดโครงการก่อสร้างสาธารณะอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนคนรวยในสังคม โดยทำให้คนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมต้องแบกรับต้นทุนและได้รับผลประโยชน์อย่างไม่เท่าเทียมจากการพัฒนาที่เน้นภาคอุตสาหกรรม ขณะที่ชนชั้นนำกลุ่มเล็ก ๆ ได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ เราจะพบว่าคนส่วนใหญ่ของสังคมต้องเป็นผู้แบกรับและเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและชุมชนเมือง เช่น ปัญหาความยากจน การเคลื่อน

ย้ายของแรงงานจากถิ่นฐานเดิม การล่มสลายของชุมชน และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยสรุปแล้ว คนส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับความรุนแรงเชิงโครงสร้าง อันเป็นผลจากการเอารัดเอาเปรียบและการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมระหว่างชนชั้นนำกับคนส่วนใหญ่ในสังคม ความไม่เท่าเทียมทางด้านการผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาเศรษฐกิจและการจัดสรรทรัพยากร ตลอดจนความไม่เท่าเทียมทางด้านการผลักดันนโยบายของรัฐ ได้กลายเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อความขัดแย้งจำนวนมากในสังคมปัจจุบัน (ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2541, หน้า 3-5)

ประการที่สองคือ เรื่องการแข่งขันและการจัดสรรผลประโยชน์ โครงการก่อสร้างสาธารณะจะมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทำให้เกิดการแข่งขันผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ก่อให้เกิดความขัดแย้งตามมา นอกจากนี้ การจัดสรรผลประโยชน์ที่สร้างความพึงพอใจแก่ทุก ๆ ฝ่ายนั้น สามารถกระทำได้ยาก เห็นได้จากการที่ผลประโยชน์ของโครงการไปกระทบต่อผลประโยชน์ส่วนบุคคล ขณะที่โครงการก่อสร้างสาธารณะส่วนมากมักอ้างเหตุผลของประโยชน์ส่วนรวมว่าสำคัญเหนือเหตุผลอื่น วิธีคิดเช่นนี้มักเข้าใจว่ามีความหมายเช่นเดียวกันกับการถือเสียงส่วนใหญ่ (majority rule) นั่นคือโครงการก่อสร้างสาธารณะมักอ้างผลประโยชน์จากการลงทุนที่จะเกิดกับคนส่วนใหญ่ และหากมีการคัดค้านก็มักจะกล่าวหาว่าผู้คัดค้านเห็นแก่ตัว ไม่ยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนบุคคล ทั้งที่จริง ๆ แล้ว หลักการเสียงส่วนใหญ่หรือประโยชน์ส่วนใหญ่ในระบอบประชาธิปไตยก็เป็นจุดด้อยได้เช่นกัน เพราะหากทำให้เกิดช่องว่างมาก ๆ ระหว่างคนส่วนใหญ่กับคนส่วนน้อย อาจทำให้การเมืองขาดเสถียรภาพได้ เนื่องจากความขัดแย้งได้ขยายตัวออกไป (ฉันทนา บรรพศิริโชติ, 2541)

ประการที่สาม คือ การผูกขาดในการตัดสินใจและความไม่โปร่งใสของรัฐ การดำเนินการของรัฐยังมีลักษณะปิดจึงมักก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือไปทำให้ความขัดแย้งนั้นลุกลามขยายตัว ที่ผ่านมามีปรากฏว่าโครงการก่อสร้างสาธารณะมักเกิดจากการที่รัฐตัดสินใจแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่ได้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน หากโครงการนั้นไปสร้างความเสียหายให้กับประชาชนและมีการคัดค้านเกิดขึ้น ทางราชการก็มักพยายามปกป้องและยืนยันการตัดสินใจของตนเอง มากกว่าที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและเป็นระบบ (สถาบันสันติศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, ม.ป.ป.)

เมื่อเกิดปัญหาการคัดค้านของประชาชนต่อโครงการก่อสร้างสาธารณะต่าง ๆ รัฐยังคงทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ไกล่เกลี่ยและผู้จัดการความขัดแย้งในขณะเดียวกัน การกระทำเช่นนั้นมักไปทำให้ความขัดแย้งรุนแรงมากขึ้น อาจนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างรัฐกับประชาชนได้ ทั้งนี้เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ไม่มีโอกาสเข้ามาเจรจาเพื่อหาทางออกร่วมกัน แนวทางแก้ปัญหารัฐจึงอาจไม่เป็นที่พอใจของประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ ต่อกรณีนี้สะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยยังขาดกลไก

ในการเจรจาเพื่อแก้ไขความขัดแย้ง และเป็นการชี้ให้เห็นว่าวิธีการมองปัญหาและรับรู้ปัญหา (perception) ของบุคคลในภาครัฐยังมีลักษณะปิดอยู่มาก (พัชร ธีโรรส, 2542, หน้า 4) และในระยะหลังมีพัฒนาการของธุรกิจการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงยังทำให้การแก้ปัญหาคความขัดแย้งดังกล่าวไม่โปร่งใสมากขึ้น (สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535) รัฐจึงเป็นเสมือนผู้ก่อปัญหาความขัดแย้งจากการเป็นผู้สร้างนโยบายและน่านโยบายเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างสาธารณะไปปฏิบัติ และได้แสดงถึงปัญหาความเป็นธรรมในการกำหนดกติกาสังคม และจากการที่รัฐเคยชินกับการใช้อำนาจเป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งมาตั้งแต่อดีตโดยไม่ได้เรียนรู้วิธีการอื่น ๆ รัฐจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในปัจจุบันได้ดีพอ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2541, หน้า 7)

สาเหตุของความขัดแย้งทั้ง 3 ประการจากผลการวิจัยข้างต้น เป็นการสรุปในภาพรวมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย หากพิจารณาในแต่ละกรณี สาเหตุของความขัดแย้งอาจเกิดจากปัจจัยอื่น หรืออาจมีความซับซ้อนมากกว่านั้นก็ได้

ในที่นี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหามลพิษ เพราะเป็นโครงการก่อสร้างสาธารณะอีกประเภทหนึ่งที่ประสบปัญหาคความขัดแย้งอยู่บ่อยครั้ง ในหลาย ๆ พื้นที่ ตัวอย่างเช่น กรณีของจังหวัดสงขลา ในต้นปี 2539 มีความขัดแย้งเกิดขึ้น โดยมีการชุมนุมประท้วงและเป็นการประท้วงแบบ 2 ม็อบในเวลาเดียวกัน ม็อบแรกคือม็อบชาวเทศบาลเมืองที่ไม่พอใจที่มุลฝอยตกค้างในเมืองเป็นจำนวนมาก ส่วนอีกม็อบหนึ่งเป็นม็อบชาวบ้านจากตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง ที่เดือดร้อนจากการถูกกำหนดให้เป็นจุดทิ้งมุลฝอยของเทศบาล กรณีของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีปัญหาการคัดค้านจากชุมชนในโครงการก่อสร้างที่กำจัดมุลฝอยบริเวณตำบลทุ่งขมิ้น อำเภอนาหม่อม กรณีของจังหวัดลำพูน เกิดการรวมตัวของชาวบ้านประท้วงเพื่อปิดบ่อทิ้งมุลฝอยในเขตพื้นที่ตำบลศรีบัวบาน เนื่องจากมีการทิ้งอย่างไม่ถูกสุขลักษณะและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้มุลฝอยตกค้าง (ขยะในปีแห่งการแสวงหาทางออก, 2539, หน้า 22-25) หรือกรณีของจังหวัดเชียงใหม่ที่ประสบปัญหามุลฝอยล้นเมืองยืดเยื้อมานาน มีผลการวิจัยชี้ว่าปัญหาการจัดการมุลฝอยมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งภายในเทศบาลนครเชียงใหม่เกี่ยวกับผลประโยชน์และอำนาจทางการเมือง (สุริสา สุวรรณแสง, 2543)

ตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า มุลฝอยได้สร้างปัญหาคความขัดแย้งทั้งในด้านผลกระทบต่าง ๆ และการจัดการ ซึ่งปัจจุบัน โครงการจัดการปัญหามุลฝอยเป็นโครงการก่อสร้างสาธารณะที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากสังคมไทยพัฒนาสู่ความเป็นเมือง (urbanization) อย่างรวดเร็ว การบริโภคของประชาชนเปลี่ยนไป เกิดสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผลิตมุลฝอยได้มากขึ้น ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากร และการหลั่งไหลเข้าสู่เมือง ปัญหามุลฝอยล้นเมืองเห็นได้จากข้อมูลการผลิตมุลฝอยทั่วทั้งประเทศตั้งแต่ปี 2539-2542 พบว่าในปี 2542 มีปริมาณมุลฝอยประมาณ 13.8

ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2539 ที่มีปริมาณมูลฝอยประมาณ 13.6 ล้านตัน หรือมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยประมาณร้อยละ 1.7 ต่อปี ในช่วงปี 2539-2542 โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตเมือง (กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เทศบาล และเมืองพัทยา) ในปี 2542 มีปริมาณมูลฝอยประมาณ 8 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 56.3 ของปริมาณมูลฝอยทั่วประเทศ และยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มปริมาณขึ้นทุกปี (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม, 2544)

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าอัตราการเพิ่มของมูลฝอยในเขตเมืองมีแนวโน้มสูงกว่าในเขตชนบท โครงการ Global competence project ได้แสดงตัวเลขการคาดการณ์ของปริมาณมูลฝอยทั่วประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2540-2560 ไว้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวเลขคาดการณ์ของปริมาณมูลฝอยทั่วประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2540-2560 (Sa-nguannoi, 1998, p. 9)

ปี พ.ศ.	ปริมาณมูลฝอยรวม (ตัน/วัน)		
	เขตเมือง	เขตชนบท	ทั่วประเทศ
2540	20,542	21,250	41,792
2545	21,157	24,660	50,817
2550	32,239	26,910	59,149
2555	39,078	28,228	67,306
2560	46,848	28,633	75,481

ปัจจุบันการจัดการมูลฝอยมักกำจัดด้วยวิธีการฝังกลบ (landfill) ไม่สามารถกำจัดมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้หมด ส่วนที่เหลือจึงถูกปล่อยให้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติ โดยไม่ถูกหลักสุขาภิบาล และเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ ทำให้แหล่งน้ำใต้ดินและน้ำผิวดินเกิดการปนเปื้อนน้ำเสียจากมูลฝอย ปัญหาการจัดการมูลฝอยสิ่งปฏิกูลมีแนวโน้มที่รุนแรงขึ้น เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะจังหวัดในเขตปริมณฑลของกรุงเทพฯ และจังหวัดในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ตลอดจนจังหวัดศูนย์กลางความเจริญในภาคต่าง ๆ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม, ม.ป.ป.)

กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ (ปัจจุบันสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) จึงมีนโยบายก่อตั้งโครงการศูนย์กำจัดมูลฝอยรวมขึ้น เพื่อรองรับการจัดการปัญหามูลฝอยสิ้นเมืองอีกรูปแบบหนึ่ง โครงการนี้มีหลักการให้ชุมชน

ต่าง ๆ ในจังหวัดเดียวกันรับผิดชอบจัดการมูลฝอยร่วมกัน และต้องมีชุมชนใดชุมชนหนึ่งเป็นพื้นที่ตั้งโครงการ เพื่อลดต้นทุนในการจัดการและเพิ่มประสิทธิภาพในทางเทคนิค โดยมองว่าองค์กรท้องถิ่นบางแห่งโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลเล็ก ๆ ไม่สามารถรับผิดชอบปัญหามูลฝอยเองได้ดีพอ จึงควรมีการจัดการในระดับจังหวัดตลอดกระบวนการ ตั้งแต่การเก็บขน การขนส่ง และการกำจัด การจัดรูปแบบขององค์การบริหารจัดการที่จะร่วมดำเนินการศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยในระดับจังหวัด สามารถสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทร่วมดำเนินการ ซึ่งรูปแบบการลงทุนและดำเนินการศูนย์อาจทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่ ภาครัฐลงทุนและดำเนินการเอง รัฐร่วมลงทุนกับภาคเอกชน รัฐลงทุนก่อสร้างและให้เอกชนดำเนินการ และเอกชนลงทุนและดำเนินการ (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2546) แม้หลักการดังกล่าวจะเป็นเหตุเป็นผลดี แต่ปัญหาที่ตามมาคือเรื่องของการจัดหาพื้นที่ในการก่อตั้งโครงการ หรือการผ่านความเห็นชอบจากประชาชนในพื้นที่

จังหวัดชลบุรีได้รับเลือกเป็นจังหวัดนำร่อง (pilot project) ในการดำเนินการก่อตั้งโครงการศูนย์กำจัดมูลฝอยรวม สืบเนื่องมาจากการเป็นจังหวัดศูนย์กลางของภูมิภาค มีอัตราการขยายตัวของความเป็นเมืองสูง อีกทั้งเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญ และตั้งอยู่ในโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (eastern seaboard) กอปรกับปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหามูลฝอยล้นเมือง โดยเฉพาะเมืองพัทยาถึงกับเข้าขั้นวิกฤต (ชัยยศ ผู้พัฒน์พงษ์, 2544, หน้า 32) ปริมาณมูลฝอยของจังหวัดชลบุรี จากการคาดการณ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2558 แสดงไว้ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ปริมาณมูลฝอยที่คาดว่าจะเกิดในจังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2543-2558 (บริษัท เสนาอิน
เตอร์เนชั่นแนล ดีเวลอปเม้นท์ จำกัด และ บริษัท อิเลคโตรแมก เอนจิเนียริง จำกัด,
ม.ป.ป., หน้า 7)

ปี พ.ศ.	ปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมด		รวม	
	เทศบาล (ตัน/วัน)	อบต. (ตัน/วัน)	(ตัน/วัน)	(ตัน/ปี)
2543	720	281	1,001	365,220
2544	767	300	1,067	389,591
2545	818	321	1,139	415,713
2546	872	344	1,216	443,723
2547	930	368	1,298	473,711
2548	992	395	1,386	506,019
2549	1,058	423	1,481	540,645
2550	1,129	454	1,583	577,842
2551	1,205	488	1,693	617,820
2552	1,286	525	1,810	660,809
2553	1,373	565	1,937	707,153
2554	1,465	609	2,074	757,025
2555	1,565	656	2,221	810,725
2556	1,672	708	2,380	868,577
2557	1,786	-	1,786	651,769
2558	1,908	-	1,908	696,388

การดำเนินโครงการก่อตั้งศูนย์กำจัดมูลฝอยรวม จังหวัดชลบุรี ได้วางแผนที่จะใช้พื้นที่ใน
อำเภอหนองใหญ่เป็นที่ตั้งโครงการ แต่โครงการดังกล่าวต้องประสบปัญหาความขัดแย้ง เพราะมี
ประชาชนในพื้นที่คัดค้าน ฝ่ายคัดค้านนั้นนอกจากประชาชนในพื้นที่แล้ว ยังมีแนวร่วมจากชุมชนภาย
นอกที่มีประสบการณ์คัดค้านโครงการก่อสร้างสาธารณะอื่น ๆ มาก่อน รวมไปถึงนักเคลื่อนไหว
จากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่มีเครือข่ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือร่วมต่อต้าน โดยให้เหตุผลว่า
พื้นที่ก่อตั้งไม่เหมาะสมและเกรงกลัวปัญหามลภาวะที่อาจเกิดตามมา เช่น การรั่วซึมของสารมีพิษ
ลงดินและน้ำ การกระจายของกลิ่นเหม็นสู่อากาศ กล่าวคืออย่างไรเสียก็ไม่ต้องการให้พื้นที่ใน
อำเภอหนองใหญ่เป็นที่ตั้งโครงการ

อีกด้านหนึ่งโครงการมีฝ่ายสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เทศบาลตำบลหนองใหญ่ โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่นคนสำคัญอย่างนายสมชาย คุณปลื้ม (สุทธิรัตน์ ชูชนากลัด, 2544, หน้า 23) นอกจากนี้ยังมีประชาชนในชุมชนบางส่วนเห็นชอบด้วย ความขัดแย้งทางความคิดระหว่างฝ่ายคัดค้านกับฝ่ายสนับสนุน ได้นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดชลบุรี แต่ละฝ่ายก็หาเหตุผลมาสนับสนุน ผลักดันความคิดของตน จนเกิดการโต้เถียงต่าง ๆ นานา เหตุการณ์เริ่มบานปลายเมื่อผู้คัดค้านรวมตัวกันมากขึ้น มีการล่ารายชื่อผู้คัดค้านเสนอต่อนายกรัฐมนตรี และทำการประท้วงโครงการทุกกรณี แม้ทางผู้รับผิดชอบโครงการจะจัดให้มีการประชาพิจารณ์ แต่ก็ถูกฝ่ายคัดค้านโจมตีว่าไม่มีความโปร่งใส (ชาวหนองใหญ่ต้านประชาพิจารณ์ อ้างไม่โปร่งใสขอเวลาอีก 2 เดือน, 2544, หน้า 13)

การศึกษาความขัดแย้งในการดำเนินโครงการก่อตั้งศูนย์กำจัดมูลฝอยรวม จังหวัดชลบุรี เป็นกรณีศึกษาที่ก่อประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงการปฏิบัติ กล่าวคือ ในทางวิชาการ ถือได้ว่ากรณีศึกษาศูนย์กำจัดมูลฝอยรวมเป็นการขยายองค์ความรู้ด้านความขัดแย้งในโครงการก่อสร้างสาธารณะ และจะเป็นการขยายมิติการพิจารณาปัจจัยทางสังคมต่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายศูนย์กำจัดมูลฝอยรวม ส่วนในทางปฏิบัตินั้น การศึกษานี้จะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดการก่อตั้งศูนย์กำจัดมูลฝอยรวมในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

ความขัดแย้งในการจัดการโครงการดังกล่าวเกิดท่ามกลางการเพิ่มพูนของมูลฝอยอยู่ทุกขณะ หากความขัดแย้งนั้นไม่สามารถแก้ไขได้ การก่อตั้งโครงการก็จะพบอุปสรรคจนไม่สามารถดำเนินการได้เช่นกัน และถือได้ว่าการน่านโยบายนี้ไปปฏิบัติประสบความล้มเหลว ซึ่งหากไม่มีแนวทางหรือนโยบายอื่นที่ดีกว่าเข้ามาทดแทน ปัญหามูลฝอยก็จะไม่ได้รับการแก้ไข การศึกษาว่าความขัดแย้งในการจัดการโครงการเกิดจากสาเหตุและเงื่อนไขอะไร ผู้มีส่วนได้เสียจัดการอย่างไรกับความขัดแย้ง ปัญหานี้มีแนวทางแก้ไขอย่างไร และกระทบที่เกิดขึ้นเป็นเช่นใด จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผลที่ได้จากการศึกษาจะให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการปัญหามูลฝอยล้นเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุและเงื่อนไขของความขัดแย้งในการจัดการโครงการก่อตั้งศูนย์กำจัดมูลฝอยรวม จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้มีส่วนได้เสียในโครงการก่อตั้งศูนย์กำจัดมูลฝอยรวม จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการจัดการโครงการก่อตั้งศูนย์กำจัดมูลฝอยรวม จังหวัดชลบุรี
4. เพื่อศึกษาผลกระทบของความขัดแย้งในการจัดการโครงการก่อตั้งศูนย์กำจัดมูลฝอยรวม จังหวัดชลบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. คาดว่าแนวทางหรือข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา จะสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการโครงการก่อตั้งศูนย์กำจัดมูลฝอยรวมที่จะมีขึ้นในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปในอนาคต เพื่อเตรียมการวางแผนรับสถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้
2. คาดว่าผลที่ได้จากการศึกษา จะเป็นการขยายมิติการพิจารณาปัจจัยทางสังคมต่อการศึกษาวิเคราะห์นโยบายศูนย์กำจัดมูลฝอยรวม
3. คาดว่าผลที่ได้จากการศึกษา จะขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับความขัดแย้งในการจัดการก่อตั้งโครงการสาธารณะในเมืองไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการก่อตั้งศูนย์กำจัดมูลฝอยรวมที่กำลังดำเนินการในจังหวัดชลบุรี เนื่องจากเป็นแห่งแรกที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมให้เป็นจังหวัดนาร่อง โดยเน้นศึกษาการดำเนินโครงการในอำเภอหนองใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ก่อตั้งโครงการตามแผนกำหนดเดิมเมื่อประมาณปลายปี 2543 และเกิดปัญหาการคัดค้านโครงการจากชุมชนท้องถิ่นในช่วงต้นปี 2544 ขอบเขตของการศึกษานี้สิ้นสุดในช่วงปลายปี 2544 คือเมื่อคณะกรรมการจัดตั้งศูนย์กำจัดมูลฝอยรวม จังหวัดชลบุรี ลงมติย้ายโครงการมาใช้พื้นที่ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา บริเวณใกล้เคียงกับศูนย์กำจัดมูลฝอยเทศบาลเมืองแสนสุขในปัจจุบัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ความขัดแย้ง** หมายถึง ความตรงกันข้ามทางเป้าหมาย อุดมการณ์ วิธีการ หรืออื่น ๆ มีการแข่งขัน ต่อสู้ช่วงชิง โดยอาจใช้กำลังหรือวิธีการอื่น ๆ ซึ่งอาจมีคู่ตรงกันข้ามสองฝ่ายหรือมากกว่า และมักมีผลประโยชน์ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

2. **วิธีการจัดการความขัดแย้ง** หมายถึง การปฏิบัติของบุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ เมื่อเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง เช่น การพยายามเอาชนะ การประสานความร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยงถอนตัว การยอมรับ เป็นต้น

3. **ผลกระทบของความขัดแย้ง** หมายถึง ผลที่ตามมาจากความขัดแย้ง ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งเชิงลบและเชิงบวก ในเชิงลบ ได้แก่ ความรุนแรง ความเป็นปรปักษ์ การไม่ประสานความร่วมมือ เป็นต้น ส่วนในเชิงบวก ได้แก่ การเกิดพัฒนาการหรือนวัตกรรม การกระตุ้นความปรองดองภายในกลุ่ม เป็นต้น

4. **ศูนย์ก้ำจัดมูลฝอยรวม** หมายถึง ศูนย์ก้ำจัดมูลฝอยที่ให้บริการกับหลาย ๆ ชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

5. **โครงการก่อสร้างสาธารณะ** หมายถึง โครงการก่อสร้างที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ เป็นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนและพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ และอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของประชาชน เช่น ถนน สะพาน ทางด่วน เขื่อน โรงไฟฟ้า ศูนย์ก้ำจัดมูลฝอย เป็นต้น